

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת ראה תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 447

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

ברכה בקול – זה הפלו!!

בתחלת פרשתנו אנו קוראים פסוק הטומן בחביו כלל חשוב ואכן יסוד לכל המבקש לקיים את חובת הברכות בהדור, והוא: "את הברכה - אשר תשמעו!" - ברכה של יהודי צריכה להשמע!

מהותה של הברכה היא, פידוע, הכרזה על מלכות ה', וכפי שאמרו חכמים (ברכות מ ב) "כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה". מעתה, כפי שהכרזת מלכות צריכה להשמע ברמה, כדי שהשומעים יקבלוה ויסיכמו עמה, כך גם הברכה צריכה להאמר בקול, שאם לא כן חוטא המברך למטרת הברכה.

מלבד זאת, ברכה בקול מזכה את שומעיה במצוה נקרה - מצוות עניית אמן; במעשה קל ופשוט - אמינות הברכה בקול - נובל להיות מ'מצדיקי הרבים', היתכן שנפסיד זאת?! רבי יהודה החסיד אף כותב ב'ספר חסידים' (רוז): "האומר ברכות בלחש" כ'גזול את המצוות". דבריו בענין זה ברורים: ברכה בקול אינה רק הדור מצוה והשתדלות, אלא חובה מחלטת אשר מי שאינו מקיים אותה נחשב כגזול.

אפשר שסבת הדבר היא, לפי שהברכות שפאמור מטרתן להמליך את ה' אינן נחלת המברך לבדו, הן נתקנו גם כדי לזכות באמצעותן את הסובבים בעניית אמן, בבחינת: "גדלו לה" אתי ונרוממה שמו יחדו" (תהלים ד ז).

האמת היא שבדבריו של רבי יהודה החסיד טמון מסר נוסף; שהרי אמרו חכמים (הל"ן פו ב) ששונה של כל ברכה הוא עשרה זהובים. שכן זה נתן הן למברך והן לעונה אמן (תוספות ב"ק צא ב ד"ה וחיבו). נמצא שהמברך בלחש, מלבד שמונע רוח מעצמו [כדברי הש"ך (ח"מ שפב ז) שרק ברכה שנענתה באמן מזכה את האומר בשכר עשרה זהובים], הוא אף גוזל את חברו בכך שמונע ממנו רוח עשרה זהובים, והרי זה כאומר: "גם לי גם לך לא יהיה" (מלכים א ג כו).

נקפיד לברך את כל ברכותינו - מברכות השחר עד לסוף היום - בקול ובאזני מי שיענה אמן אחריהו, וכן נזכה לכל הברכות האמורות בתורה. אמן.

בקריאת "את הברכה אשר תשמעו" ובברכת שבת שלום,

א' תשרי 213 תמוז

תחנת המתים - כבנים ולא כעבדים

"בנים אתם לה' אלוקים לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת" (יד א)

דרש רבי פינחס הלוי רבה של וענגרוב:

אמרו חכמים (תענית ב א) ש'מפתח תחית המתים' אינו נמסר בידי שליח אלא נשאר בידי הקדוש ברוך הוא בעצמו. המפרשים תמהו על כך, כיצד יכול הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והלא נחשב הוא כ'כהן' (סנהדרין לט א) האסור להטמא למת?! ובארו כי כיון שישראל נחשבים כ'בנים' לפני המקום, יכול הוא להחיותם, שהרי מטר לכהן להטמא לקרוביו (פרשת זרכים' דרוש כה, ע"פ תוספות טם ד"ה במא').

זהו שאמר הפתוב: כיון ש'בנים אתם לה' אלוקים" ועתיד הקדוש ברוך הוא להחיותכם, אל תצטערו על מותכם עד כדי חבלת הגוף וגלוח שער הראש, כדרך של הגויים הנפרדים ממתיהם לנצח, אלא הצטערו עליהם כשעור שקבעה התורה שכן במקום או במאחר אתם עתידים לשוב ולראותם.

בכך פרש רבי פינחס את החרוז המסים את פיוט 'גדל אלוקים': "מתים יחיה א-ל-ברב חסדו ברוך עדי עד שם תהלתו"; מכך שהקדוש ברוך הוא יחיה את המתים בעצמו, למרות היותו כהן, מוכח שנוחשבים אנו לפניו כבנים ולא כעבדים. מעתה, כפי שבשונה מעבד שיכול אדונו למוכרו לאחר, הקשר בין אב לבן אינו מסתים לעולם; כך גם אנו קשורים באלוקינו לנצח, ואף שגלינו ונמסרנו ביד אויבינו, חבבים אנו לעובדו ולהללו 'עדי עד' (נחלת עזריאל - פרפראות לחקמה [הוראדנא תקע"ז]).

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים

"וזבחת פסח לה' אלקיך צאן ובקר במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם" (טז ב)

כאשר רבים נמנים על קרבן פסח אחד ואין די בבשרו כדי להשיבע את כלם, תקנו להביא עמו קרבן נוסף, הנקרא: 'חגיגת ארבעה עשר' ולאכל מבשרו לפני אכילת הפסח, כדי שישאר הפסח יהא נאכל על השבע (פסחים סט ב). רש"י מפרש (ע"פ ספרי טז קעא) שעל כך מכון הפסוק שלפנינו: "וזבחת פסח לה' אלקיך צאן ובקר"; "צאן - קרבן פסח שאינו בא אלא מן הצאן, ובקר" - חגיגת ארבעה

הנותן צדקה

מזכה את העני

"נתון נתון לו ולא ירע לכבד בתתך לו כי בגלל

הדבר הזה יברכה ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך" (טו י)

דרש רבי אליהו הפהן מאיזמיר:

המלה "נתון" מתחילה ומסתיימת באות נ'. פעמים נ' עולה בגימטריה מאה. בכך רמזה התורה שהנותן צדקה לעני מזכהו בכך שיוכל להשלים מאה ברכות באותו יום. שכן בשביל שייצבר האדם בסדר יומו הרגיל מאה ברכות, עליו לטל ידיו לסעדה שתי פעמים ביום לפחות (ראה רמב"ם תפלה ז יז).

עוד נרמז בגימטריה זו, שבנותנת צדקה פועל האדם אותה פעולה שפעל דוד המלך בתקנו לברך מאה ברכות ביום, כדי לבטל את גזרת מיתת מאה נפשות מדי יום (במד"י יח כא). שכן הנותן צדקה, מלבד שמציל את נפשו ממיתה ככתוב (משלי י ב): "וצדקה תציל ממות", אף מחיה את העני ומצילו ממיתה (מעיל צדקה' סי' תשצד).

חמישת אלפים בקרים במתנה

דממת כבוד והוד קדומים שררו תדיר בקרב הממתינים לחלות את פניו של האדמו"ר ה'באר יעקב' מנדבורנה זצ"ל. רגיל היה הרבי לקבל את פני המשחרים לפתחו בשעות הלילה המאחרות, לאחר שסיים את עבודת יומו שכללה שעות ארכות ורצופות של למוד תורה, תפלה ועבודת ה'.

בסופו של כל יום הקדיש הרבי משעות

ביום הפגישה זנח העסקן את כל סדר יומו העמוס כדי להצטרף אליהם לפגישה המכריעה. הוא נטל עמו אל הפגישה את הקלסר עמוס הניירת - תוצאות הבדיקות וחוות הדעת הרפואיות שנתנו לאשה בשנים האחרונות. הרופא הבכיר הביט בניירת, שאל כמה שאלות ברור, התבונן שוב בניירת, ואחר השתתק.

הרבי מנדבורנה זצ"ל, בעל ה'באר יעקב'

השנה המועטות שנותרו לו, כדי לקבל את פני קהל מבקשי עצתו וברכתו. הרבי היה מקבל את פני כל הפונים אליו באהבה ובחמלה, מקשיב להם ומרעיף עליהם טללי נחומים ואחר מאציל עליהם מברכותיו הטהורות שנגבעו מעמק לבו הבוער באהבת ישראל יוקדת.

בשעת לילה מאחרת נכנסו לחדרו של הרבי זוג צעיר. מתוך דבריהם עלה ספור מטלטל ובלתי שגורתי, אשר הותיר רשם עצום על הרבי. להלן הספור כפי שספר זאת הרבי בעצמו:

"בני זוג אלו נשואים זה כחמש עשרה שנים. כשנתיים בלבד לאחר נשואיהם החלה האשה לסבל מבעיות שונות שהכבידו מאד על התנהלות חייה. כאשר חשה כי מצבה הולך ומחמיר, החלו לדרש ברופאים. הרופאים הפנו את האשה לבדיקות שונות ומשונות, אשר תוצאותיהן הוכיחו כי היא חולה במחלה נדירה וקשה במיוחד, הפוגעת קשות בתפקודה היומיומי, וסכני ההחלמה ממנה נמוכים מאד.

בעצת אחד מעסקני הרפואה הנודעים, פנו בני הזוג לאחד הרופאים המתמחה במיוחד בטפול במחלה קשה זו. ביום הפגישה זנח העסקן את כל סדר יומו העמוס כדי להצטרף אליהם לפגישה המכריעה. הוא נטל עמו אל הפגישה את הקלסר עמוס הניירת - תוצאות הבדיקות וחוות הדעת הרפואיות שנתנו לאשה בשנים האחרונות. הרופא הבכיר הביט בניירת, שאל כמה שאלות ברור, התבונן שוב בניירת, ואחר השתתק.

כמה רגעים של שקט מתוח חלפו עד שהביע הרופא את דעתו:

"צר לי להודיע לכם... אך האשה חולה במחלה קשה ביותר, אשר לצערי הרב היא חשוכת מרפא. לפי דעתי ולמיטב נסיוני, לא נותרו לה יותר משנתיים לחיות. אפשר בשנתיים אלו להקל על כאביה, אך בלתי אפשרי עוד לעצור את המחלה."

הרופא סים דבריו והשפיל את מבטו. חרף נסיונו הרב, לא היה לו קל לעמד מול אדם השומע שגור דינו נחרץ, ימיו נקצבו, ואין סכוי לרפאו.

דקה ארצה חלפה עד שהעז להרים את עיניו ולבחון את תגובתה של האשה. מה רבה היתה הפתעתו כאשר נוכח למצא לפניו אשה ננוחה ורגועה, כאלו לא שמעה בזה הרגע את הקשה שבכשורות. בסוכרו כי אולי לא שמעה פראוי את דבריו נסה לחזר עליהם בשנית, אך האשה נותרה רגועה וננוחה כשהיתה.

"כיצד אתה כה רגועה", תמה הרופא, "אולי לא הבנת פראוי את הבשורה?" תתה.

"הבנתי לחלוטין", השיבה האשה והוסיפה: "דוקא לכן אני כה רגועה וננוחה, ואדרבה, דבריה משמחים אותי."

"משמחים?" שאל הרופא בפליאה. "אכן כן", השיבה האשה כשדמעות נוצצות בעיניה, "לבי גואה עתה בתודה לה' יתברך על כל הטוב שגמלני מעודי ועד היום הזה; הרי לפי דבריה אני עומדת לזכות בשנתיים במתנה, כלומר: עוד למעלה משבע מאות פעמים לקום בבקר בשמחה.

אין אלו דברים פשוטים, שהרי בורא העולם אינו חייב לי דבר. הוא נותן לי חיים במתנה בכל יום מחדש, ואתה אומר שאמשיך לזכות בכך עוד שנתיים ימים, עוד שבע מאות פעמים. האם יש משהו שיכול להרגיע ולשמח בן אדם יותר מכך שמבשרים לו שמתנת החיים תבוא אליו מדי יום עוד שבע מאות ימים, שזכה להודות מודה אני לפניך... שהחזרת בי נשמתי, הלא בדיוק על כך מתרוגן לבי מדי יום בהודאה נרגשת, וכיצד לא אשמח?!"

הרופא ישב מול האשה כשהוא המום מדבריה. אולם הדברים הבאים שנשמעו מפי האשה גרמו לו להלם כפול ומכפל:

"אתה אומר, דוקטור, שנותרו לי רק שנתיים לחיות. כמי שיודעת שכל יום משנתיים אלו נתן לי במתנה, שהרי בורא העולם אינו מחייב להחיות אותי אפלו שעה אחת אלמלא רחמי וחסדיו, יכולה אני להרשות לעצמי להטיל ספק בקביעתך; וכי יש מה שימנע מאדון כל להעניק לי מאוצרו הבלתי נדלה עוד עשרות שנים מאשרות, שבמהלכן אזכה להעמיד משפחה בישראל ולחנכה על ברכי האמונה?!"

עתה הביט הרופא באשה בתדהמה מחלטת. לאחר שנים כה רבות שבהן הוא עוסק במקצועו ובמהלכן נאלץ לבשר ללא מעט אנשים כי תקות חייהם נגוזה, לראשונה הוא נתקל בתגובה שכזו. מבטו על החיים השתנה מן הקצה אל הקצה.

כחמש עשרה שנים לאחר מכן נכנסו בני הזוג ובקשו להתברך בעוד שנים רבות, טובות ומברכות. כאמור במוצאי שבת קדש פרשת שמות תשס"א ספר הרבי את הספור לאנשים שעלו להתברך מפיו, וכשסיים הוסיף ואמר בהתרגשות:

"מאז אותו היום שבקרה אותה אשה אצל הרופא, כבר חלפו יותר מחמשת אלפים בקרים שבהם היא משכימה קום מדי בקר לאמירת 'מודה אני בלב מתרוגן ומלא הודיה על: 'שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך'."

שיח יוסף ח' ד עמ' רכה

חובת עניית אמן

תשעים אמונים – על ברכות

ה. חיב אדם לענות מדי יום תשעים אמונים על ברכות ששומע, זאת מלבד האמונים שעלו לענות על הקדישים. אכן יש הסוברים שאף האמונים שעונים על קדיש מצטרפים למנין זה.

מקורות ובאורים:

מחלקת זו יסודה בשאלת הגרסה הנכונה בהר לגבי מנין מקסות הדברים שבקדשה שיש לאומרים מדי יום: לדעת הרמ"ע מפאנו (שו"ת, סי' קט) הגרסה הנכונה היא שמקסת הדברים שבקדשה רמוזה במלה 'צד"ק' - צ' [90] אמונים, ד' [4] קדשות, ו' [10] קדישים, ק' [100] ברכות. מן שהאמונים שעונים על הקדיש נמנו בנפרד ובנוסף על תשעים האמונים, מוכח שחובת עניית תשעים האמונים נאמרה רק על אמונים שעונים על ברכות, ואינה כוללת את האמונים שעונים על הקדיש.

אולם ה"לקוט מעם לעז' (בראשית יח ל אות קעה) נקט בגרסת הזהר שלפנינו (תקוני זו"ח פג ב) שמקסת הדברים שבקדשה נרמזה במלה 'צד"ק' - צ' אמונים, ד' קדשות, ק' ברכות, ה' חמשי תורה. לגרסה זו שהקדישים לא נמנו בפני עצמם, יש לחשב במקסת תשעים אמונים גם אמונים שעונים על הקדישים.

חיוב מיוחד ביוצא ידי חובה

ו. על השומע ברכה מחברו כדי לצאת בה ידי חובתו, מוטל חיוב מיוחד לענות אמן אחר הברכה, זאת בנוסף לחיוב הכללי המוטל על כל השומע ברכה מן הברכות. ומפל מקום גם מי שלא ענה אמן, יצא בדיעבד ידי חובתו בשמיעת הברכה.

מקורות ובאורים:

שינינו בבביתא (ברכות מה ב): "שמע ולא ענה אמן - יצא". בבאור הגר"א (או"ח נב ב) דיק מן שנקטה הבריתא 'יצא' שהשומע ולא ענה אמן יצא רק בדיעבד. וכך פסקו המשינה ברו"ה' (ריג יז) שהרוצה לצאת ידי חובתו לתתחלה, עליו לשמע את הברכה היטב, מתחלתה ועד סופה, ואף לענות אמן אחריה. זאת משום שיש חיוב מיוחד לענות אמן על שמיעת ברכה מתוך כונה לצאת בה ידי חובתו 'כדי להורות בפעל שמסכים לברכת המברך' (וראה עוד משני"ב רטו ז; באור הלכה

קסז ב).

להלכה נפסק (טוש"ע או"ח רטו א) שאין אדם עונה אמן אחר ברכות עצמו. לכאורה אם כן, אף העונה אמן אחר ברכה שהוא מבקש לצאת בה ידי חובתו מדין "שומע כעונה", נחשב כעונה אמן על ברכות עצמו? ה'לבוש' (או"ח ככד ב, הביאו המ"ב שם כג) מבאר שמכל מקום מאחר שהשומע אינו מוציא את הברכה מפיו, אינו נחשב כעונה אמן על ברכת עצמו.

ברכה הנאמרת במיוחד בעבור השומע

ז. המברך ברכה שכבר יצא בה ידי חובתו, רק כדי להוציא אחרים ידי חובתם, כגון מי שקדש בשבת וחוזר ומקדש כדי להוציא ידי חובה אחרים שלא קדשו, חובה על השומע המבקש לצאת בקדוש זה ידי חובתו לענות אמן על הברכה, ואם לא ענה אמן לא יצא ידי חובתו. ואולם יש החולק וסובר שגם כאשר המברך כבר יצא ידי חובתו, יוצאים בשמיעת הברכה מפיו, גם בלי עניית אמן.

מקורות ובאורים:

ה'שלחן ערוך' (או"ח ריט א) פוסק שהמברך ברכת הגומל לעצמו, יכול חברו לצאת בשמיעת ברכתו גם בלי עניית אמן. הרמ"א (שם) מבאר דין זה כך: "כיון שהמברך גם כן חיב, יצא האחר בלא עניית אמן". מדברי הרמ"א דיק בהגהות רבי עקיבא איגר (שם ט) שבכל הברכות כן, גם בברכת המצוות, רק השומע ברכה מפי אדם שמברך בעבור עצמו, יוצא ידי חובה בשמיעה בלבד בלי עניית אמן. ואולם אם המברך כבר יצא ידי חובת ברכה זו ומברך כדי להוציא אחרים מדין 'שומע כעונה' אין השומע יוצא ידי חובתו אלא אם ענה אמן. וראה במנחת שלמה' (ח"א סי' ג) שכתב שגם לדין חוש' לדבריו ולהזהיר השומעים על כך.

אולם ה'אבני נזר' (שו"ת, או"ח סי' מ) חולק וסובר שאף כאשר המברך כבר יצא ידי חובתו, יוצאים השומעים בלי עניית אמן. והביא הוכחה לדבריו מאשר כתבו התוספות (ר"ה כח ב ד"ה ומנא) שאף מי שכבר שמע תקיעת שופר יכול לתקע כדי להוציא ידי חובה אחרים שלא שמעו. ואם אין יוצאים מדין 'שומע כעונה' ממי שכבר יצא ידי חובתו, אלא בעניית אמן אחריו, היאך יכולים לצאת בשמיעת התקיעות, והלא אין שייך לענות אמן על התקיעות?! (וראה שם שהאר"י להוכיח שיוצאים בשמיעת התקיעות מדין 'שומע כעונה').

אברך יקר!

בהצטרפות למיזם 'דרך אמונה' תזכה להשריש בקרב מתפללי בית הכנסת שבו אתה מתפלל את חשיבות אמירת הברכות ועניית אמן עליהן ותתברך בשפע ברכה וטובה כמבטח למזכיר הרבים.

המקפידים על כללי מיזם 'דרך אמונה' במהלך חודש אב זכאים להשתתף בהגרלה על 6 מלגות בסך \$ 500 כל אחת.

מוקד 'דרך אמונה'

03-91-7-91-91

ההגרלה תתקיים א"ה ביום שלישי ג' באב תשפ"ב.

הזוכים יקבלו הודעה ושמותיהם יפרסמו במוקד 'דרך אמונה' שלוחה 3.

שלוחה 3 - שמיעת שמות הזוכים

שלוחה 2 - הרשמה להשתתפות בהגרלה, בין השעות 20:00-22:00

שלוחה 1 - שמיעת כללי המיזם

"באשר קים עליהם מרדכי"

כארי יעמד על משמרתו

רבי אליהו מני, רבה של חברון, מעורר בספר 'שיח יצחק' (שער האהבה) לענות אמן אחר כל ברכה וברכה ששומע, ואלו דבריו: "על כן אחי ורעי אל תהי עניית אמן הזאת קלה בעיניכם, כי אין האדם נקרא צדיק, אלא אם כן קים בכל יום: צ' אמונים, ד' קדשות, י' קדושים, ק' ברכות. אם כן מי הוא זה שיראה כל אלה ולא תסמר שערות גופו, וכארי יעמד על משמרתו משמרת הקדש שלא יאבד אפלו אמן אחד."

תשעים אמונים לקביעת האמונה

את הסבה לתקנת חכמים שצריך לענות דוקא תשעים אמונים ביום, באר האדמו"ר רבי אורי' הושע אלחנן אשר מפורישוב פד: נפסק להלכה (שו"ע או"ח קיד ח) שבמשך שלושים הימים הראשונים מעת שפסקים להזכיר את הגשמים ומתחילים באמירת מוריד הטל, המסתפק אם הזכיר טל או גשם צריך לחזור ולהתפלל, שכן הסתם גבר כח ההרגל והזכיר גבורות גשמים בתפלתו. ואולם מי שמיד ביום הראשון שמתחילים להזכיר טל, אומר תשעים פעמים בראשית: "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל", אינו צריך לחזור ולהתפלל במקום ספק, שכן לאחר שישגן את תשעים פעמים, חזקה עליו שהתפלל בנסח הנכון.

למדנו מפה שאמירת דבר במשך תשעים פעמים מקבעת אותו היטב בלב האומר, עד שאומר מתוך הרגל. משום כך אף תקנו חכמים לענות מדי יום מחדש לכל הפחות תשעים אמונים, לפי ששגית אמן מקבעת את האמונה בלב האדם ובעגותו תשעים פעמים אמן 'תקבע בלבו אמונת השם יתברך, ויכר אצלו גדלת הבורא יתברך שמו בהרגשת לבו ומחו" (אמרי הושע ח"ג לקוטים ל"ס).

תשעים אמונים פנגד תשעים מומים

דועים דברי הרוקח (סי' ס"ט) כי מצות אמירת מאה ברכות ביום נועדה כדי להציל את ישראל ממאה קללות; תשעים ושמונה הכתובות בפרשת 'כי תבא', ושתיים נוספות שנגזרו בפסוק (דברים כח ט"א): "גם כל חלי וכל מכה". על פי זאת אמר הגר"י זילברשטיין כי אפשר לומר שתקנת אמירת תשעים אמונים נועדה להציל ממגן תשעים המומים הפוסלים את הכהנים ולהעבד במקדש [ישנם חמשים מומים שפוסלים את הבהמה מהקרבה ועוד תשעים מומים נוספים שפוסלים רק באדם (רמב"ם ביאת מקדש פרקים ז-ח)]. יש שהביאו לכך סמך: 'המום' בגימטריה 'אמן' - צא (מאורות הדף היומי בכורות מג א).

לכבוד המערכת הנפלאה של עלון 'זכר מאמונים' המזכה את הרבים על פניו תבל,

בגמרא (ברכות מז א) מבאר שחי האדם תלויים בעניית אמן כהלכה, הן לטוב והן למוטב חלילה, שפך אמו: "העונה אמן יתומה - יהיו בניו יתומים, חטופה - יתחטפו ימיו, קטופה - יתקטפו ימיו". ולעמת זאת למקפיד על עניית אמן פדת וכהלכה הבטיחו שיאריך ימים בטובה: "וכל המאריך באמן מאריך לו ימיו וישנותיו".

חשבתי להביא רמז נפלא לכך; בתפלת 'נשמת' אומרים: "על כן אברים שפולגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו הן הם יודו...", ראשי התבות: "על כן אברים" הם בגימטריה "אמן", וסופי התבות בגימטריה 120, רמז שבזכות עניית אמן פראוי, נזכה באיברים שנתן לנו ה', להודות לה' עד מאה ועשרים שנה בבריאות שלמה. אמן כן יהי רצון.

בברכת פהנים באהבה פעתי
גמליאל הפהו רבינוביא,
מח"ס 'גם אני אוסף'
הפרדס יוסף החדש' על המועדים.

נתן לשלח מכתבים לפקס
שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל:
9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

רבי שמואל אבוהב זי"ע
א' באול תנ"ד

בית הקברות היהודי העתיק באי לידו בונציה

רבי שמואל אבוהב נולד בהמבורג שבגרמניה בשנת ש"ע לאביו רבי אברהם. בהיותו בן שלוש עשרה שלחו אביו לונציה שבאיטליה ללמד תורה בבית מדרשו של רבי דוד פרנקו. בהגיעו לפרקו נשא לבת רבו והתגורר בונציה.

בשנת ת"י נקרא לשמש כרבה של ונציה וכראש הישיבה. העמיד תלמידים הרבה, ביניהם ידוע רבי ישראל יעקב חגיז זצ"ל מחבר שו"ת 'הלכות קטנות'. היחכם צבי' (שו"ת, סי' קלה) מכתירו בתאר "גדול זמננו", ובנו רבי יעקב עמדין כותב עליו (תורת הקנאות דף כד): "אחד המיחד שבעדו ה... שלא הניח פמותו בדרו בחכמה ובחסידיה אמתית... היה אביו של ישראל במחוז איטליה, כאשר ישאל איש בדבר איש האלקים, נמצא לכל שואל, אחרי דבריו לא ישנו". שאלות רבות הפנו מכל קהלות ישראל, ותשובותיו נדפסו בספרו שו"ת 'דבר שמואל המצטט רבות בספרי האחרונים.

בימיו הדפס בפראג בעלום שם חבור בשם 'ספר הזכרונות', שמטרתו היתה לעורר את העם על קיום מצוות שרגילים לזלזל בהן. לימים התברר שחבור זה הדפס על ידי רבנו אשר מרב עונותו וחסידותו העלים שמו (שם).

בהגיעו לגבורות, גזר על עצמו גלות, והיה נוהג להתבודד ולנדוד בין הערים, עד שסמוך לפטירתו חזר לונציה. השיב נשמתו לבוראו בא' באול תנ"ד והבא למנוחת עולמים בבית העלמין היהודי בונציה.

בן העולם הבא

בהקדמתו לספרו של אביו, שו"ת 'דבר שמואל', מתאר בנו רבי יעקב כיצד לפני הסתלקותו מהעולם במיתת נשיקה, נפרד מכל תלמידיו ובני משפחתו. האחרון שנפרד ממנו היה נכדו יחידו רבי שמואל שהיה קרוי על שמו, והיה אהוב עליו ביותר. הוא מכתיר את אותו נכד כבן העולם הבא בגלל הקפדתו על עניית אמן, וכך הוא כותב עליו: "נכדו יחידו, ידיד נפשו, שמו כשמו, משען לו לעת זקנותו, זכה לשמעו - 'בן העולם הבא', עונה אמן בכל פחו, הוא גימטריה שמואל בן פכוד הר"ר דוד".

מכבד את שם ה'

המתאנה וכוסף לענות אמן אחר הברכות, מראה בכך שהוא זהיר בכבוד שם ה'. שכן בעניית אמן אחר הברכה מרוממים ומכבדים את שם ה', כפי שמלמד הפסוק שעליו הסמיכו חכמים (ילק"ש דברים תתקמב) את חיוב עניית אמן: "כי שם ה' אקרא" - בברכה, 'הבו גדל לאלקינו' - בעניית אמן (ספר הזכרונות' הזכרון השמיני פרק א).